

ODS jásá. Prošla nedávno tak hlubokou sebereflexí, že usoudila, že je nejlepší nechat vedení strany při starém. Trefně takový postoj shrnul Jiří Pehe, který o posledním stranickém sjezdu **ironicky poznamenává**, že *„zatímco sjezdovým sálem burácelo slovo „změna“, zacementovala se strana v pozicích, které povedou k jejímu dalšímu pádu.“* Stranický sjezd spory v ODS nevyřešil. (Výsledek hlasování na post stranického předsedy pro Topolánka dopadl poměrem 284 : 162, což o žádné jednotě strany rozhodně nesvědčí). Petr Mach, Klausův oblíbenec a šéf neoliberálního thinktanku CEP, krom toho již pilně připravuje vznik nové euroskeptické a *„konzervativně-liberální“* strany, která nepochybně tvrdé jádro příznivců ODS získá.

Krátkodobé důvody pádu ODS byly již podrobně rozebrány v **analýze politologů Daniela Kunštáta a Stanislava Balíka**. Důležitým faktem zmíněným v této analýze je, že za hlavní příčinu neúspěchu ODS u krajských a senátních voleb autoři nepovažují *„populistickou“* předvolební kampaň ČSSD, ale politické neúspěchy ODS.

Jinými slovy, ČSSD o svém politickém potenciálu nepřesvědčila voliče jakousi zázračnou krátkodobou kampaní, ale dlouhodobým vytvářením image alternativy k nepopulární vládní politice. ČSSD dokázala na svou stranu přetáhnout voliče mimo své tradiční ideologické jádro. To jak nevoliče a prvovoliče (tyto kategorie tvořily 14% voličů, v porovnání s rokem 2006), tak značné množství příznivců současné vládní koalice (ČSSD přetáhla od ODS 8% voličů a po 2-3% od dvou dalších koaličních stran). ODS dokázala získat pouze jistý počet prvovoličů a nevoličů (9%), jinak pouze tratila na úkor ČSSD.

Značná volební absence taktéž nebyla příčinou prohry. Naopak, větší volební účast by pro ODS znamenala ještě větší porážku, jelikož většina nevoličů se dle průzkumů přiklání na stranu ČSSD. Nejvíce důležitý je však fakt, že analýza zmiňuje, že ideologická jádra obou stran se v posledních letech ztenčují. Novým typem voliče, který dominoval tyto krajské a senátní volby, je tzv. *„středový liberál.“* Ten se již nevymezuje ideologicky jako příslušník české pravice nebo levice, ale volí středovou pozici mezi oběma směry, jak v sociálních, tak v ekonomických otázkách.

Tento trend je již po delší dobu mnohem viditelnější v západní Evropě. Rozhodujícími se stávají naprosto nové sociální otázky. Jmenujme mimo jiné tázání nad významem národa a státní suverenity v době integrovanějšího světa a Evropské unie, nová identitní hnutí (imigrační-etnická, regionální, environmentální, populárně-kulturní atd.), postupující ekonomickou globalizaci přesouvající politickou a ekonomickou moc do několika korporativních center, či postoj vlády k občanu samotnému (tedy jestli je občan vládou vnímán jako rovnocenný politický partner nebo jako subjekt diktátu *„moudřejší“* vlády).

Nejen v České republice, ale i v celé Evropě tedy vzniká stav, kdy se ideologické rozpory mezi pravicí a levicí postupně vytrácejí. Vytrácením je zde myšlen vznikající kompromis nad ekonomickými a sociálními otázkami, které kdysi tak radikálně rozdělovaly levice a pravici. Co se týče osy ekonomické, evropské společnosti se postupně utvrzují nad faktem, že jak ničím neregulovaný trh, tak kontrola kapitálu státem, jsou společensky nebezpečnými extrémy.

Na ose sociální se naopak objevuje čím dál silnější konsensus nad odmítnutím sociálního inženýrství tradiční levice (anti-diskriminační zákon, prosazený ministryní Stehlíkovou, je dokonalým příkladem takové snahy napravovat morálně „zkaženou“ a „šovinistickou“ společnost), tak nad zavržením tradičních konzervativních názorů pravice. (V době kdy se národ přeměňuje na kolektiv regionálních, etnických a jiných sociálních identit a je začleňován s podobnými společenskými silami do evropského a globálního prostoru, jej již nelze považovat za ten nejdůležitější základ stabilní politické komunity. Tento trend politika nezastaví, akorát si společnost může odcizit, jestliže tyto nové společenské identity neakceptuje).

Dřívější politické otázky, které kdysi dělili evropské společnosti na pravici a levice již více předmětem politických sporů nejsou. Připomeňme, že v první vlně sporů pravice-levice se rozproutila debata mezi příznivci republikánského (levice) a monarchistického (pravice) státního zřízení. Druhá vlna, která Evropu zastihla zhruba od roku 1880, rozdělila společnost nad otázkou sekularizace (levice) a klerikalizace (pravice). Poslední debata, která s námi zůstala až do pádu sovětského bloku, se týkala výše zmíněné sociálně-ekonomické otázky, tedy zdali by měl být kapitál kontrolován státem nebo soukromými vlastníky. Pro většinu společnosti, až na marginální množství členů radikální levice a pravice, tyto otázky již politické nejsou a v případě poslední debaty jej nahradila shoda nad do větší (ČSSD) či menší (ODS) míry regulovanou tržní ekonomikou.

Snaha politicky odmítnout hodnoty současné společnosti je nepochopením co je politika zač. Politika nemá za úkol spasit společnost před morálním úpadkem - politika může pouze organizovat společnost dle hodnot, které jsou ve společnosti již přítomny. To z toho důvodu, že žádná politická síla nemůže lidem legislativou vnutit co je „těmi správnými“ hodnotami v které by měli věřit. Může pouze institucionalizovat hodnoty, které jsou již ve společnosti přítomny. Jinými slovy, například jakákoliv snaha ochránit „tradiční rodinu“ je politicky marná nebo hůře kontraproduktivní, jestliže daná společnost vůli ochránit tuto instituci již ztratila. Touhy, hodnoty a lidské názory nikomu žádná politická síla nevštipí. To platí samozřejmě ještě mnohem více v demokratickém režimu. Nepochopení tohoto prostého faktu provázelo veškeré totalitní režimy minulého století, které nakonec skončily tak, jak musely – naprostým odcizením hodnot vládnoucí třídy od těch zbytku společnosti.

V současnosti to nechápe KSČM, která je odsouzena k postupnému zániku s rostoucím věkem svého voličstva. O to více to ale dnes platí i pro starou konzervativní pravici („národ, víra, rodina“), či pro fetišisty svobodného trhu. Hodnoty společnosti jsou dnes jiné a uvažovat nad heroickým návratem té staré dobré společnosti je politickým utopismem.

To však zdaleka neznamená, že musíme nekriticky přijmout společnost dneška, případně vítat každou hodnotu, jen protože ji společnost momentálně vyznává. Kritika společnosti nicméně patří do sféry metapolitiky, ne na politická kolbiště. Boj o názory je doménou intelektuálů, jejichž úkolem je nastavovat společnosti zrcadlo sama sobě a přivádět ji k zamyšlení nad tím, kam jí její hodnoty mohou zavést. Zatímco ve sféře metapolitiky (tedy analýzy politických názorů) lze kritizovat narůstající atomizaci společnosti a rozpad tradičních

institucí jako potencionální cestu k posílení kontroly nadnárodních finančních celků nad takto osamoceným jedincem, politika musí vzít tuto fragmentaci za danou věc a pracovat s ní (například budováním politické komunity skrze uznání nových regionálních identit).

Co způsobilo volební debakl ODS tak dle politologů Balíka a Kunštáta nebylo důsledkem zklamání tradičního ideového jádra strany, ale výsledkem nedostatečného posunu strany do tohoto „*nového politického středu*“. Závěr jejich analýzy je jednoznačný, „*bez otevření se tzv. středovým voličům nemůže ODS v žádných volbách uspět.*“ Tento nový druh voliče měl důvodů k nespokojenosti mnoho.

Vláda požadavky občanů opakovaně ignorovala, nejčastěji pod argumentem, že „*prostý*“ občan politickým otázkám nerozumí. Viděli jsme tak přijetí onoho zmíněného anti-diskriminačního zákoníku, kterým se Džamila Stehlíková snažila napravit zlou českou společnost, i urážku inteligence českého voliče v podobě uznání samostatnosti Kosova a současného odmítnutí ruské invaze do Jižní Osetie. Stejně arogantní přístup je taktéž viděn již po několik měsíců v případě jednání o americkém radaru. Zarážející je i neexistence jakéhokoli konzistentního názoru premiéra Topolánka k Evropské unii a jeho balancování mezi euroskepticismem a nekritickým přijetím Lisabonské smlouvy (připomeňme opět jeho výrok, ve kterém zmiňoval, že Lisabon je tím jediným co nás ochrání proti imperialismu Ruska).

Shrnuto a podtrženo, dá se říci, že ODS nyní stojí před politickou křižovatkou. Buď si může z posledních voleb vzít ponaučení, opustit své klasické „*konzervativně-liberální*“ jádro, jehož středobodem existence byl ničím neomezený trh a národní suverenita, nebo se odhodlat vykročit více do středu a začít řešit nově vzniklé sociální otázky. To vše s respektem k hlasu českého voliče. Ponaučení si ODS může vzít z úspěchu ČSSD.

ČSSD nebyla zvolena kvůli procentuálním rozdílům ve zdanění, které jsou opravdu tím jediným zbývajícím rozdílem mezi současnou levicí a pravicí. Lidé ji volili především jako politickou sílu, která tvrdila, že jejich hlas a hodnoty na rozdíl od vlády respektovat bude. Oproti ODS, která zosobňovala systém řízení shora-dolů, se ČSSD dokázala vyprofilovat jako strana, která by chtěla reprezentovat hlas společnosti jako takové. Pokud krajské a senátní volby analyzujeme takovýmto způsobem, je jasné, že návrat k „*tradičním hodnotám ODS,*“ znamenající v překladu elitismus, podporu neomezenému trhu a pro-amerikanismus, by voliče mimo ideologické jádro odcizilo ještě více. Pokud chce být ODS hybnou politickou silou ve společnosti, bude muset opustit ideologii svého zakladatele a adoptovat vizi novou – poplatnou současným společenským problémům.

Pokračovat v ideálech a rétorice, které proti sobě staví jen bolševismus a „svobodný“ trh, kolektivismus a individualismus, totiž v dnešní době nové voliče zaručeně nezíská.